

system of creation of proper geographical names in prehistoric period. It is proved that the system consists of three groups of objectively and naturally correlated elements: 1) consciousness and needs of human personality of Stone Age period as anthropogenic factors of toponym creation; 2) objective naturally-geographical, social and spiritual conditions of toponym creation; 3) language with the help of which toponym was created. Argued the effectiveness of proposed method in researching the origins of toponyms with undefined etymology appeared before written language creation by means of three elements of toponym creation system analysis.

Key words: systemic method of researches; toponym creation system in before written language period; "Osetskiyh toponymic triangles Method".

УДК 81.161.2 ' 42 + 81.161.2 ' 78

Осіпчук Г.В.

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ СПІВВІДНОШЕННЯ КОРЕФЕРЕНТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА І МАРІЇ МАТІОС)

На сучасному етапі еволюції науки лінгвістичні дослідження набувають антропоцентричності – вивчення мовних явищ у тісному нерозривному взаємозв'язку з людьми і когнітивними процесами.

З антропологічним підходом пов'язане і формування новітніх термінологічних понять – ідіостиль, мовна картина світу, ідіолект, індивідуальний стиль, які відображають у мові бачення світу тією чи іншою особистістю. Вивчення індивідуального стилю письменника базується на дослідженнях особливостей його творів.

Змалювання письменником будь-якого об'єкта (предмета, суб'єкта, ситуації, події та інше) є доміантним у створенні тексту та забезпечує його інформаційне розгортання. Такий об'єкт сприймається по-різному – залежно від типу тексту, його змістового обсягу, ідіолекту автора або мовців, їх когнітивної бази. Функцію вербального представлення об'єкта дійсності виконують різного типу мовні одиниці, часто кореференти – референційно тотожні номінації, які, вказуючи на спільний референт, уточнюють, доповнюють, підтверджують, заперечують чи звужують інформацію про нього. Кореферентні вторинні найменування утворюють пари або ряди.

Зацікавленість до вивчення саме тексту твору зумовлена прагненням пояснити мову як явище глобальне, як цілісний засіб комунікації. А дослідження кореферентності у когнітивному плані, як відображення мислинневої діяльності письменника, є сьогодні одним із важливих завдань для лінгвістики.

Кореферентність – це омосемічні відношення, що встановлюються між мовними знаками, які позначають той самий позамовний об'єкт, ознаку, дію, фрагмент дії і т. д. В основі кореферентності лежить "референційна тотожність й функціональна еквівалентність синтаксичних одиниць як знаків номінації й номінативної деривації" [1, 9].

Теорія кореферентності описується у численних лінгвістичних студіях. Складниками загальної схеми аналізу теорії референції, на основі якої базується кореферентність, можна вважати праці П. Адамця, П. Коула, С. Кріпке, У. Куайна, Г. Фреге. Значно поглибили мовну сутність вербального аспекту референції – кореферентності Н. Арутюнова, В. Гак, О. Падучева, О. Островський. Досліджували структурні та функціональні особливості вторинних найменувань Н. Гуйванюк і Л. Куриляк.

Однак питання кореферентності у лінгвістиці ще не знайшло належного висвітлення, оскільки це мовне явище характеризується неоднозначністю інтерпретацій та різноаспектністю, що й необхідно врахувати при його вивченні. На особливу увагу заслуговує проблематика, пов'язана з семантико-синтаксичною організацією текстових структур.

Метою нашого дослідження є аналіз характеру номінативних кореферентних одиниць в ідіостілях В. Шевчука й М. Матіос. Досягнення цієї мети вимагає вирішення завдання – проаналізувати семантико-синтаксичні співвідношення кореферентів у художніх ідіолектах обох письменників.

Сутність синтаксичних явищ визначається відношеннями у структурі речення і тісно пов'язана із семантикою слів. Ці відношення дістали назву семантико-синтаксичних, об'єктивних, логічних. Семантико-синтаксичні відношення лежать в основі "виділення членів речення (формально-граматичний аспект), є їх граматичним значенням, і поряд із речовим

(реальним, лексичним) значенням є складовим елементом синтаксичного значення члена речення” [1].

Вивчати мовне явище кореференції будемо на основі аналізу модифікаційно-транспозиційних синтаксичних співвідношень, які складають формальні видозміни словоформи або конструкції, не пов’язані зі зміною основного лінгвістичного значення співвідносних одиниць.

Отже, вторинні номінації, вжиті у творах В. Шевчука і М. Матіос, мають *модифікаційні* синтаксичні співвідношення, які не змінюють ні структурної схеми речення, ні частиномовного статусу складових компонентів. Їх можна визначати на різних рівнях, зокрема, морфологічному (за частиномовною належністю) та дериваційному (за морфологічними способами творення).

Кореферентність у модифікаційних співвідношеннях досягається, насамперед, введенням прийменника. Тому, за допомогою прийменника вторинна номінація вказує на:

– час, період: *нагла нічна повінь* [5, 8] // *на час повені* [5, 8] // *щезла в повінь* [5, 16] // *у час повені* [5, 25]; *...власть тепер буде...наша* [5, 13] // *прозріло при новій владі* [5, 23];

– місце: *туди, угору, де стояв той загадковий дім...* [11, 52] // *з домом на горі* [11, 52]; *Темна хвиля заливала тоді груди...* [11, 69] // *Хотіла виплакати все те сколошкане й незрозуміле, що товклося їй у грудях...* [11, 90];

– напрям: *...у Онуфрійчуків* [5, 9] // *...до Онуфрійчуків* [5, 9];

– явище: *без хліба-без водички* [5, 21] // *на вічний голод* [5, 22];

– соціальний статус: *Ураз осиротілій дитині* [5, 8] // *А вона ще й без тата без мами* [5, 21];

– стан: *...це місце для життя* [5, 22] // *...лагодитиме свою хатку до життя* [5, 23];

– вказівка на фактор, що спричинив певне явище: *...страшно* [5, 22] // *від неусвідомленого страху* [5, 24];

– вказівку на джерело і вартість отримання чого-небудь: *коштом Петрового тата* [5, 7] / *купила дамські черевики за двадцять чотири крони* [5, 7];

– належність до певної сукупності осіб, до роду чи родини: *прийшла Полотнюкова...* [5, 11] // *потай зговоритись з Полотнюками* [5, 12] // *...до Полотнюків у потік посилає* [5, 12].

Окрім того, синтаксичні співвідношення у творах В. Шевчука і М. Матіос можуть виражатися:

– за допомогою прийменника *з, із, зі*: *...лісовик...* [4, 179] // *...чоловік з лісу* [4, 179]; *...кота із сусіднього двору* [15, 163] // *до того хлюста з сусідства* [15, 163]; *Не випускаючи сокири із рук* [4, 80] // *чоловік з сокирою* [4, 81]; *Матронка притискала до себе дитину* [4, 126] // *жінку з дитиною* [4, 126]; *Озброєні солдати* [4, 154] // *військові зі зброєю* [4, 154]; *Високий сивогривий чоловік...* [11, 23] // *...високий чоловік із сивою головою* [11, 107];

– за допомогою прийменника *до*: *Ці двоє* [4, 83] // *до цих двох* [4, 84];

– за допомогою прийменника *під*: *Місяць заливав веранду...* [7, 40] // *Горіхове листя під місяцем...* [7, 40].

Усі вищенаведені приклади кореферентів виражаються за допомогою вживання прийменника, тому їх можна виділити в окрему групу під назвою *прийменникові*.

Крім прийменникових модифікацій, які є найбільш чисельними, у кореферентних рядах можливі й інші конструкції. Семантико-синтаксичні співвідношення виражаються за допомогою числівника (*числівникова група*): *...наші хлопці* [5, 32] // *...троє з лісу* [5, 30]; *з юними варварами* [15, 163] // *...двоє хлопчаків з руками в кишенях* [15, 163]; *Хлопці...* [9, 180] // *Пішли всі троє...* [9, 180].

Синтаксичні співвідношення можуть виражатися за допомогою займенників (*займенникова група*): *Оце, Маріє, зморщечки, а це набряки, а це свина* [6, 19] // *Але це все твоє* [6, 19] // *І тільки твоє* [6, 19] // *І ти навіть знаєш, коли і чому вони з’явилися* [6, 19]; *...оте звертання...* [4, 91] // *...на “ви”* [4, 91].

У творах обох письменників досить часто зустрічаються кореференти, виражені сполученням відносних займенників, що виконують функцію сполучних слів. Такі синтаксичні співвідношення складають продуктивну групу – *займенниково-займенникові*, наприклад, у В. Шевчука: *...молодий ударив по конях* [17, 348] // *Той, кого я вибрав своєю жертвою, їхав у возі, до якого я був прив’язаний невидимою лнвою* [17, 348]; *...чолов’яга* [17, 331] // *Зрештою з’явився й той, на кого ми сподівалися* [17, 331]; *Чоловік упав* [16, 402] // *...щоб той, кого послала йому доля...* [16, 402]; *...одноногий присів...худий і кучерявий метнувся* [18, 6] // *Ті двоє, котрі зустрілися...* [18, 7].

У М. Матіос: *Він* [7, 68] // *...тим, хто спить уперек ліжка* [7, 124].

У творах обох письменників досить часто зустрічаються кореференти, виражені словосполученням вказівного займенника та сполучника. Такі синтаксичні співвідношення складають окрему і найбільш продуктивну групу – *займенниково-сполучникові*, наприклад, у В. Шевчука: *...куди поспішають ці двоє...* [18, 6] // *Тим часом упали до ніг тих, що так несподівано зустрілися...* [18, 6] // *...ті, що зустрілися, вже йшли в протилежний від них бік* [18, 6]; *...жінка з животом* [18, 60] // *...та, що була з животом* [18, 60].

У творчих доробках М. Матіос також використано аналогічні повторні найменування: “*Чи не знаєте ви, дітво, де тут у вас живе ксьондз?*” [2, 17] // “*Той, що високий чорний капелюх носить?*” – допитувався Славко [2, 18]; *А москалиця...* [5, 12] // *...та, що знається з нечистим...* [5, 12].

Варто зазначити, що засоби кореферентності із *модифікаційними* співвіднесеннями утворюються за допомогою морфологічного способу творення слів. Зокрема, і В. Шевчук, і М. Матіос використовують суфікси для побудови вторинних найменувань: *...І зовсім юна дівчина* [4, 157] // *можна сказати, майже дівчинка* [4, 157]; *Кім онде дивиться* [15, 150] // *...А мій котик на посту...* [15, 143] // *...поганий котище...* [15, 146]; *...якогось пса з облізлим боком...* [15, 137] // *...а псюра...* [15, 137]; *...дятел на дереві...* [7, 33] // *А цей дятлик смішний...* [7, 34]; *...служницю маю* [5, 38] // *...служанка* [5, 38]; *...німці...* [4, 137] // *...німчуки...* [4, 136];

Письменники утворюють кореферентні засоби за допомогою складання основ двох слів, що мають подібне значення, наприклад: *...кобра в жовтих шортах...* [7, 45] // *...жовтозаду сусідку* [7, 57]; *...той патлатий, огрядний молодик із люлькою в зубах* [15, 196] // *мій люльконосець* [15, 143]; *Чолов’яга з великим сірим носом...* [16, 382] // *Сіроносий...* [16, 382].

Транспозиційні співвідношення спостерігаються у тому випадку, коли мовний знак, не змінюючи свого основного значення, змінює граматичне [1, 166], наприклад: *незмінна цигарка “Прибой”* [12, 100] // *свій незмінний “Прибой”* [12, 111]; *...чорне залізо болю...* [2, 11 – 12] // *...розпеченим залізом болю...* [2, 13]; *...передчував, що світло це особливе, а радість вогнелитна* [11, 129] // *...коли він запалився і хотів напитися цього світла аж до вичерпу* [11, 129]; *У цей момент із завулка навпроти виходить висока, суха жінка в мішкватому брунатному костюмі із білою хусткою на голові* [13, 6] // *Він, певне, намочив ту високу жінку в брунатному костюмі і її чудову доньку* [13, 8]; *Високий сивогривий чоловік...* [11, 23] // *...високий, гарний сивань* [11, 101].

Кореферентність пов’язана з співвіднесенням мовного знаку з дійсністю та пристосуванням його до потреб даної мовленнєвої ситуації.

Вторинна номінація може бути виражена *одиночною лексею*: *Стара мовчала* [11, 27] // *Бабця сиділа...* [11, 80]; *...відповів, обкусуючи рибину, старий* [15, 176] // *...незрушно стовбичив дід* [15, 189]; *Не інакше, як щезник помагає...* [5, 10] // *Певно, що таки виплодила дідька!* [5, 10] // *Усе віддала тому гонихмарникові* [5, 10].

Чільне місце в ідіолектах посідають кореферентні засоби, що становлять дво- і багатослівні конструкції. Зокрема у творах обох письменників кореференти виражені за допомогою словосполучення, яке означає “синтаксичну одиницю, що утворюється поєднанням двох або більше повнозначних слів” [8, 312], наприклад:

– *простого іменного словосполучення*, “головним компонентом якого є іменник або будь-яка інша субстантивована частина мова” [8, 317]: *дош* [12, 99] // *капіж за вікном* [12, 99]; *кабриолет* [12, 109] // *це якесь чудо* [12, 109] // *їхнє допотопне авто* [12, 110]; *Гадина* [5, 33] // *...чорна гадюка* [5, 34] // *...до своєї квартирантки* [5, 36] // *жива твар* [5, 49]; *...жінка несамовито хрестилася...* [3, 9] // *...вливало в душу молодій породіллі непояснюваний спротив...* [3, 14] // *...отож молода мама непокоїлася через раз...* [3, 16];

– *складного словосполучення*: *чорний, як кочегар* [12, 100] // *зачорнене мастилом обличчя* [12, 101]; *Батьківщина* [3, 6] // *Маріцину батьківщину сонця, червоних помідорів, винограду і сльозогінного флуєра* [3, 8]; *...жінка...* [3, 9] // *...у мент накрила ще вчора щасливу жінку чорною хвилею...* [3, 14]; *Але Борис спав* [10, 9] // *...гостро пожалів цього дикуватого, замкнутого в собі й напроцуд безпомічного хлопця* [10, 25].

Крім того, вторинна номінація може виражатися у вигляді:

– *простого речення*: *Валявся разом з нею в оборозі на постерунку, чи в недалекій лісовій хижці...* [4, 145] // *Сапають...так, наче одночасно двоє німих...* [4, 147] // *сапають-німують* [4, 147]; *Канони наближаються* [4, 136] // *...канони стріляють уже десь з-під Берегомета* [4, 136]; *...підозри жінки у зраді...* [4, 143] // *...його жінку знає інший – чужий – чоловік* [4, 143]; *Він бив її* [4, 145] // *познущався над жінкою* [4, 146];

– *складного речення*: часто письменники вживають поширені вторинні найменування – у вигляді підрядних частин складного речення чи цілих речень: *Але Борис спав* [10, 9] // *Глибокий жаль відчув до цього сірого створіння, що звалося його сином* [10, 9] // *Стояв у дверях, високий, худий, почорнілий, із темним палким поглядом, якийсь незвичайний, і Наталка стрілила на нього оком: п’яний чи тверезий?* [10, 46]; *Гадина* [5, 33] // *непрохана пані, що так несподівано заквартирувала в неї* [5, 34]; *...люди* [5, 48] // *Ті, що ще вчора скидали капелюхи перед господарем того добра* [5, 48].

Серед кореферентів - складних речень переважають складнопідрядні речення з означальними та займенниково-співвідносними частинами. Це можна вважати визначальною особливістю таких конструкцій.

У мові творів Марії Матіос особливістю є вживання односкладних називних речень, що в свою чергу виконують роль кореферентів: *Відтоді москалиця стала ще й гадючою матою* [5, 35] // *Байстриця* [5, 46] // *Москалиця* [5, 46] // *Северинка* [5, 46] // *Мольфарка* [5, 46]; *Я бездомна жінка* [7, 61] // *Бомж* [7, 61].

Отже, *модифікаційні* синтаксичні співвідношення між повторними найменуваннями можуть виражатися різними способами і внаслідок цього поділяються на групи: *прийменникові, числівникові, займенникові, займенниково-займенникові та займенниково-сполучникові*. Найбільш продуктивними морфологічними способами творення кореферентів у творах митців є суфіксальний та основоскладання. Транспозиційні семантично-синтаксичні співвідношення виражені зміною граматичного значення засобів кореферентності.

Проаналізовано типологію семантико-синтаксичних зв'язків у кореферентах на особливостях структури досліджуваних одиниць. Визначено, що співвідносність кореферентних мовних засобів залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів: зокрема, від здатності мовних засобів співвідноситися з тим самим референтом позамовної дійсності, від загальних тенденцій розвитку мови, від здатності створювати синтаксичні похідні на різних етапах історії; від співвідносних ономазіологічних характеристик компонентів висловлювання та від задуми мовця [1, 281].

Вивчення синтаксичних співвідношень повторних найменувань дає змогу стверджувати, що кореферентні засоби є текстотвірним чинником. А отже, мають здатність характеризувати мовну манеру та індивідуальний стиль автора. Також повторні найменування пов'язані із загальними особливостями організації мови. Тому є необхідність дослідження у майбутньому іншого аспекту засобів кореферентності, зокрема семантичного та функціонально-стилістичного. Вивчення їх з різних точок зору і встановлення зв'язків між ними дає змогу більш глибоко охарактеризувати ідіостилі В. Шевчука і М. Матіос.

Список використаних джерел

1. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць / Н. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 1999. – 336 с.
2. Матіос М. Даруся: драма щоденна : [текст] / М.Матіос // Солодка Даруся. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2007. – С. 3 – 32.
3. Матіос М. Мама Маріца – дружина Христофора Колумба: [текст] / М.Матіос. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2008. – 48 с.
4. Матіос М. Михайлове чудо: драма найголовніша : [текст] / М.Матіос // Солодка Даруся. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2007. – С. 79 – 185.
5. Матіос М. Москалиця [Текст] / М.Матіос. – Львів: ЛА “Піраміда”, 2008. – 63 с.
6. Матіос М. Хай Бог вам заплатить за ваше добро : [текст] / М.Матіос // Україна молода. – 2009. – № 237. – С. 19.
7. Матіос М. Щоденник страченої: психологічна розвідка : [текст] / М.Матіос. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2005. – 192 с.
8. Сучасна українська літературна мова : [підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / [М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; / за ред. М. Я. Плющ]. – К. : Вища школа, 2005. – 430 с.
9. Шевчук В. О. Голуби під дзвіницею: Повість : [текст] / В.Шевчук // Крик півня на світанку: Повісті. – К. : Молодь, 1979. – С. 93 – 239.
10. Шевчук В. О. Дзигар одвічний: Роман : [текст] / В.Шевчук. – К. : Молодь, 1990. – 264 с.
11. Шевчук В. О. Дім на горі: Повість-преамбула : [текст] / В.Шевчук // Вибрані твори: Роман-балада. Оповідання / Передм. М.Жулинського. – К. : Дніпро, 1989. – С. 17 – 228.
12. Шевчук В. О. Золота трава: Повість : [текст] / В. Шевчук // Маленьке вечірне інтермеццо: Повісті. – К. : Молодь, 1984. – С. 65 – 132.
13. Шевчук В. О. Крик півня на світанку: Повість : [текст] / В. Шевчук // Крик півня на світанку: Повісті. – К. : Молодь, 1979. – С. 5 – 90.
14. Шевчук В. О. Мандрівка в гори: Оповідання про митців : [текст] / В. Шевчук // Вибрані твори: Роман-балада. Оповідання / Передм. М.Жулинського. – К. : Дніпро, 1989. – С. 445 – 525.
15. Шевчук В. О. Моє вечірне інтермеццо: Повість: [текст] / В. Шевчук // Маленьке вечірне інтермеццо: Повісті. – К. : Молодь, 1984. – С. 133 – 198.
16. Шевчук В. О. Мор: Фантастична повість : [текст] / В. Шевчук // Птахи з невидимого острова: Роман, повісті. – К. : Рад. письменник, 1989. – С. 363 – 469.
17. Шевчук В. О. Сповідь: Фантастична повість : [текст] / В. Шевчук // Птахи з невидимого острова: Роман, повісті. – К. : Рад. письменник, 1989. – С. 263 – 362.
18. Шевчук В. О. Тепла осінь: Повість : [текст] / В. Шевчук // Маленьке вечірне інтермеццо: Повісті. – К. : Молодь, 1984. – С. 3 – 64.

Анотація. Досліджено семантико-синтаксичні співвідношення засобів кореферентності у художніх творах письменників. Простежено структурні особливості кореферентних рядів. Синтаксично співвідносні повторні номінації розділено на групи й проаналізовано їх уживання. Використані повторні найменування (загальноживані слова та авторські новотвори) розглянуто як важливу ознаку художньої мови Валерія Шевчука і Марії Матіос. Стаття продовжує цикл публікацій із вивчення стилістики української мови.

Ключові слова: кореференти, кореферентний ряд, повторне найменування, синтаксис, ідіолект письменника.

Summary. The syntax coincidences of the ways of correfference in the systeme of the writers' idiolects, and the publishing and belletter works of the authors were investigated. The structure and style peculiarities of the correfference raws. The repeted names are used (simple words and new crated author's words) it is reviewed as an important peculiarity of artistic language of Valeriy Shevchuk and Maria Matios. The attention was paid on using the syntax role of the repeted nomination. The article continues the cycle of publications with the study of Ukrainian language stylistic.

Key words: correfferents, correfferente raw, repeted name, syntax coincidences, writer's idiolect.

УДК 821.161.2+821.111(73).091

ПАНТЕЛЕЙ І.А.

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОБРАЗУ НАРОДНИХ БОРЦІВ ЗА СВОБОДУ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ АБОЛІЦІОНІСТІВ ХІХ СТ.

Важливе місце у творчості багатьох українських письменників II пол. ХІХ ст. посідає історико-героїчна тема, а саме класові протиріччя феодально-кріпосницького устрою на Україні поч. ХІХ ст. Увагу письменників привертає зростання протесту, прагнення до волі, гартування сильних і мужніх натур. Під час боротьби проти рабства з'явилося багато рішучих, вольових здатних до активного протесту народних героїв, що ввійшли в історію країни і стали її невід'ємною частиною.

Панська воля і жорстока експлуатація були причиною частих селянських повстань. Найбільш відомі з них були під проводом Устима Кармелюка та Лук'яна Кобилиці, що ввійшли яскравою сторінкою в історію антикріпосницької боротьби на Україні у ХІХ ст.. Центром їх стало Поділля, але час від часу вони перекидалися й на Волинь та Київщину.

У Америці рух проти рабства також переріс у ряд значних повстань, учасниками яких були і білі, і чорні: повстання рабів у Вірджинії, громадянська війна у Канзасі, повстання під керівництвом фермера Джона Брауна. Найбільш кривавим було повстання Ната Тернера у штаті Вірджинія у 1831р. Нат Тернер за допомогою братів рабів вбив свого власника і його сім'ю, а потім взбунтував решту рабів. Нат тернер був одержимий релігією і вважав себе посланцем Бога; йому з'являлися видіння, які він вважав посланням і слідував відповідно до них. Протягом 6 тижнів йшли бої між повсталими рабами і плантаторами. Раби отримали поразку після того, як рабовласники викликали на допомогу війська федерального правління. Одних рабів застрілили, а решту повісили. Сам Нат Тернер був страчений. Серед діячів аболіціонізму потрібно відмітити Фредеріка Дугласа, який зробив багато для того, щоб розвинути у негритянських масах політичну свідомість і вони стали великою політичною силою. Деякі аболіціоністи на чолі з діячем негритянського визвольного руху Фредеріком Дугласом вважали озброєну боротьбу необхідною для скасування рабства. Ставши вільним, він у художній формі описав своє життя раба. Його мемуари проклали дорогу до скасування рабства. Колишній раб став автором національного бестселера "Повествование о жизни американського невольника Фредеріка Дугласа, написаное им самим" ("Narrative of the Life of Frederick Douglass, an American Slave, Written by Himself"), який став поштовхом до написання трилогії. Друга книга мала назву "У рабстві і на свободі" ("My Bondage and My Freedom"), а третя "Життя і епоха Фредеріка Дугласа" ("Life and Times of Frederick Douglass") [1, 204-205].

Українські письменники, як і американські письменники-аболіціоністи досить часто зображували образи цих народних борців за свободу як головних героїв або використовували їх як прототипи у своїх творах.